

конференція з питань самоорганізації населення «Удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності органів самоорганізації населення. Збірник матеріалів». Одеса, 20–21 грудня 2008 року / за ред. О. С. Орловського, В. І. Брудного, А. С. Крупника. — Одеса : ХОББИТ ПЛЮС, 2009. — С. 10–15.

10. Орловський О. С. Моніторинг виконання Програми розвитку органів самоорганізації населення в місті Одесі на 2008–2011 роки. Збірник аналітичних матеріалів та нормативних актів / Орлов-

ський О. С., Брудний В. І., Мішина Н. В. — Одеса, 2010. — 104 с.

11. Положення про Управління з питань взаємодії з органами самоорганізації населення Одеської міської ради : Додаток до рішення Одеської міської ради від 27 червня 2006 р. № 20-V [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.odessa.ua/departments/13429>

12. Про органи самоорганізації населення : Закон України від 11 липня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 48. — Ст. 254.

УДК 342.553(477):340.134

Ю. Бальцій,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЛОКАЛЬНОЇ НОРМОТВОРЧОСТІ

Прийняття нової Конституції України [1] зумовило необхідність якісно нового поділу публічної влади як за різновидами, так і за рівнями, а також визнання як самостійного рівня децентралізованої публічно-самоврядної влади.

Визнання державою місцевого самоврядування на конституційному рівні визначає чіткі наміри становлення в Україні демократичного шляху розвитку. Крім того, Президент України В. Ф. Янукович оголосив про намір продовжувати конституційну реформу і внести до Конституції України зміни стосовно розширення прав місцевого самоврядування [2].

Сутність місцевого самоврядування у нашій країні визначається ч. 1 ст. 2 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [3]. Згідно з нею це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади — жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста — самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати

питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Однак доводиться констатувати, що це визначення не містить двох істотних моментів: у ньому немає посилання на суб'єкта, в інтересах якого має здійснюватись місцеве самоврядування (згідно з Європейською хартією ним є місцеве населення), та не зазначено, що його здійснення є не тільки правом, а й обов'язком місцевих органів влади.

Сучасний стан законодавчого регулювання питань організації та функціонування місцевого самоврядування можна оцінити як вкрай незадовільний. Базовий Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», галузеві законодавчі акти, які визначають окремі повноваження органів місцевого самоврядування, виборче законодавство належним чином не врегулювали ряд важливих питань організації життя територіальних громад, формування і діяльності органів місцевого самоврядування. Зокрема, це стосується статусу комунальної власності, бюджетних відносин, організації та діяльності органів

самоорганізації населення, різних форм безпосередньої участі громадян у здійсненні завдань та функцій місцевого самоврядування, взаємовідносин органів та посадових осіб місцевого самоврядування з відповідними органами державної влади та їх посадовими особами, організаційних форм взаємодії різних територіальних громад, їх співробітництва з реалізації спільних проектів, статусу муніципальних службовців, їх соціального та правового захисту тощо.

Неврегульованість цих питань може суттєво ускладнити хід адміністративної та муніципальної реформ. Значну їх частку доцільно регулювати на локальному рівні в рамках нормативних актів, що видаються в системі місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених Конституцією та законами України.

Активізація локальної нормотворчості відповідає самій природі місцевого самоврядування і сприятиме зміцненню його правової, організаційної та фінансової автономності. Локальна нормотворчість дозволяє конкретизувати загальні конституційні і законодавчі положення стосовно окремих територіальних громад із врахуванням місцевих традицій і особливостей та ліквідувати (хоча б частково) численні прогалини в сучасній правовій регламентації питань місцевого самоврядування.

Функцію локальної нормотворчості І. В. Дробуш відносить до технологічного класу функцій [4]. За результатами використання правозастосовчих актів у реалізації правових норм можна зробити висновок не тільки про стан правозастосовчої діяльності суб'єктів безпосередньої демократії, а й про якість нормативно-правового регулювання відповідних суспільних відносин. Результатом правозастосовчої діяльності суб'єктів прямого народовладдя є правозастосовчий акт, який являє собою самостійне складне правове явище — форму управління суспільним життям. О. Г. Мурашин визначає цей акт як офіційне рішення компетентного суб'єкта безпосередньої демократії, прийняте на підставі й відповідно до норм права

і містить владне веління з конкретного питання, що здійснюється в певній встановленій формі [5].

Відповідно до ст. 59 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» органи самоврядування в межах своїх повноважень приймають нормативні та інші акти у формі рішень, які фіксують волю територіальної громади, конституують її. Саме в актах і через них проявляється і існує сукупна воля населення. Ці органи не входять до системи державних органів, формуються самим населенням, тому норми територіальних громад та їх органів — це насамперед корпоративні норми. Тобто норми, які виходять від певної громади або її органів, регламентують внутрішню організацію, основні напрями діяльності. Норми, що формулюються органами самоврядування у встановлених межах, володіють такими властивостями, як загальнообов'язковість та гарантованість з боку держави.

Відповідно, акти, які містять такі норми, набувають характеру нормативно-правових і включаються до загальної нормативно-правової системи держави. При цьому необхідно пам'ятати, що органи самоврядування не можуть самі привласнювати собі функцію правотворчості, оскільки це власна функція держави. Характер правотворчих рішень цих органів обмежений законодавством за територіально-суб'єктною ознакою. Крім того, держава санкціонує створення цими органами тільки регулятивних норм. Охоронні приписи, що містять вказівку на заходи державного примусу, самі муніципальні органи встановлювати не можуть. Правові акти цих органів спрямовані на встановлення загальних правил поведінки чи на виникнення, зміну, припинення конкретних правовідносин. Ряд авторів, зокрема, Д. А. Савченко, К. С. Шугріна, В. А. Горожанін, вважають, що в муніципальній правотворчості, як і в правотворчості загалом, можна виділити три такі функції, як: оновлення нормативно-правового матеріалу; усунення прогалин у праві; упорядкування чинних нормативно-правових актів [6].

Предметом локальної нормотворчості можуть бути, наприклад, питання організації роботи органів та посадових осіб місцевого самоврядування, організації місцевих референдумів, проведення зборів громадян за місцем проживання, порядок колективних та індивідуальних звернень громадян до органів і посадових осіб місцевого самоврядування, порядок проведення громадських (публічних) слухань, організація громадських робіт, а також питання формування та функціонування системи місцевого самоврядування, взаємовідносин її елементів, їх участі у формуванні муніципальної політики та здійсненні функцій місцевого самоврядування.

Питання розвитку локальної правотворчості нерозривно пов'язане з питанням функцій представницьких органів місцевого самоврядування, до яких належать, зокрема, такі:

1) політична функція — допомога з боку представницьких органів щодо формування шляхом виборів рад відповідного рівня, в участі населення у всеукраїнських і місцевих референдумах тощо;

2) економічна функція — вирішення радами економічних питань місцевого значення;

3) соціальна і культурна функції, до яких відносяться прийняття і реалізація відповідними радами програм соціального і культурного значення, управління закладами соціально-культурного призначення, вирішення соціальних і культурних питань на території відповідної ради;

4) екологічна функція представницьких органів — прийняття відповідних програм охорони навколишнього середовища та участь у підготовці загальнодержавних і регіональних програм;

5) представницька функція — управління державними і громадськими справами, що здійснюється відповідними радами, на підставі їх повноважень;

6) нормотворча функція — прийняття, зміна та скасування нормативно-правових актів;

7) фінансово-бюджетна функція — прийняття і здійснення контролю за відповідними місцевими бюджетами;

8) контрольна функція передбачає контроль з боку відповідних рад за діяльністю органів посадових осіб, установ і організацій, розташованих на території ради, захист інтересів, прав і свобод населення;

9) матеріально-технічна функція здійснюється у сфері управління об'єктами комунальної власності, інфраструктури сіл, селищ, міст [7].

Таким чином, однією з провідних функцій, яка згодом знаходить своє відображення в компетенції органів місцевого самоврядування, є функція нормотворча.

Серед актів локальної нормотворчості особливе місце займають статuti територіальних громад — своєрідні акти їх конституювання. З допомогою статутів територіальна громада в межах, визначених законом, самостійно визначає систему, структуру і порядок формування виконавчих органів місцевого самоврядування, схему організації місцевого самоврядування в населеному пункті, взаємовідносини територіальної громади з окремими територіальними колективами. На необхідність широкого запровадження статутів в Україні звернув увагу Президент України В. Ф. Янукович, який зазначив, що кожна територіальна громада повинна мати свій статут, щоб вирішувати значну кількість питань на місцевому (локальному) рівні. Питання розроблення статутів територіальних громад набувають особливої ваги у переддень проведення адміністративної та муніципальної реформ в Україні. В умовах недостатнього законодавчого забезпечення реформ статuti можуть відіграти роль своєрідних індикаторів готовності територіальних громад, органів місцевого самоврядування самостійно та під свою відповідальність вирішувати складні проблеми реформування управління. Крім того, саме статuti могли б відіграти консолідуючу роль в процесі трансформації сукупності жителів населеного пункту до територіальної громади.

На наш погляд, досить прогресивною є ст. 19 Закону, згідно з якою представницький орган місцевого самоврядування може приймати статут територіаль-

ної громади села, селища, міста. Якщо звернутися до зарубіжного досвіду, то виявиться, що у багатьох містах європейських країн статuti слугують регулюванню управлінських відносин протягом багатьох століть. Статутне право бере свій початок з XI–XII ст. (наприклад, перший статут Лондона було прийнято у 1129 р.). Ці документи мають усі великі міста Західної Європи та США.

В Україні процес засвоєння та становлення статутного права лише починається. Нині з існуючих більш ніж 12 тис. територіальних громад статuti мають лише одиниці, зокрема, громади таких міст, як Києва, Дніпропетровська, Хмельницького, Мукачєва, Харкова. Однак розробка статутів триває. Ця робота проводиться у Львові, Одесі, Миколаєві та багатьох інших містах.

З метою подолання згаданих вище труднощів, враховуючи важливість інституту місцевого самоврядування для демократизації суспільства і держави, на мою думку, необхідно прийняти спеціальний законодавчий акт — Кодекс законів про організацію місцевої влади, в якому були б зафіксовані основні сфери муніципальної діяльності територіальних громад, детально закріплені повноваження місцевих органів державної виконавчої влади та визначені засади взаємовідносин цих суб'єктів. Необхідність розроблення кодексу зумовлюється тим, що сучасний стан нормативної бази зазначеного самоврядування не завжди дозволяє населенню знайомитись з актами місцевих органів і використовувати їх, що, з одного боку, знижує ефективність їх реалізації, а з іншого, — не дає можливості жителям контролювати роботу даних органів. Остання обставина суперечить суті самоврядування і нехтує принципами демократії.

Окрім того, чимало місцевих органів не завжди знають, котрі з нормативних актів діють, а які скасовані повністю або частково наступними актами та судовими рішеннями. Постає нова проблема локальної нормотворчості, пов'язана з рівнем відповідності місцевих нормативних актів актам чинного законодавства.

Така заплутаність та суперечливість об'єктивно створює проблеми щодо виконання приписів, які містяться в нормативних актах, а також з використанням необхідних методів управління.

Для вирішення цих та деяких інших проблем в сфері законодавства доцільно проаналізувати і використати форму роботи з місцевими актами, яка застосовується у США. Йдеться про можливе розроблення і застосування системи «горизонтальної» кодифікації місцевих нормативних актів.

У нашій країні досить розвинута «вертикальна» кодифікація, в процесі якої обробляються та узагальнюються певним чином нормативні акти — кодекси, що регулюють конкретну галузь або сферу суспільного життя: цивільний, земельний, шлюбний та інші. «Горизонтальна» кодифікація передбачає ту ж кінцеву мету і той же результат, хоча обробці підлягають не акти, які регулюють певне питання, а всі нормативні акти одного територіального рівня. Наприклад, всі акти, видавані на рівні обласної ради, або які приймаються на рівні муніципалітету.

У США на національному рівні та рівні штатів ретельно розроблені та прийняті закони про кодифікацію нормативних актів, які поклали кінець суперечкам і конфліктам між законами. Прийняття кодексу США на федеральному рівні дозволило як Конгресу, так і пересічним громадянам спростити процедуру пошуку текстів федеральних законів. На рівні штатів також практично повсюдно є кодекси, які складаються з багатьох томів і містять норми з усіх статутів. Лише на муніципальному рівні належить ще виконати певний обсяг робіт. Так, до початку 60-х рр. понад 500 американських міст мали свої муніципальні кодекси [8].

По суті, американці використовують дві форми систематизації місцевих актів — кодифікацію (codification) та інкорпорацію (compilation). Але федеральна фінансова допомога активніше надається під проекти, пов'язані з кодифікацією, переглядом місцевих ордонансів, розвитком кодифікаційних служб [9].

Головна мета горизонтальної кодифікації — перероблення та збирання в одному документі всієї різноманітності нормативних актів одного територіального рівня (міста, штату або держави), які хоча і мають постійну та загальну дію, однак мають різні предмети правового регулювання. Кодекс будується за предметним принципом, так, що, відкривши розділ з відповідним заголовком, можна відшукати всі норми, які регулюють дане питання, що раніше містилося в окремих місцевих актах. В цьому разі читачеві немає необхідності відшукувати старі та нові нормативні акти та перевіряти, які з них застарілі і скасовані частково або повністю, котрі не скасовані, але суперечать федеральному законодавству, а які діють [10].

Горизонтальна кодифікація, в свою чергу, дозволяє вирішити й інші проблеми. По-перше, на сьогодні в Україні більшість місцевих нормативних актів готується не юристами, що об'єктивно призводить до юридичних колізій. Тому кодифікація, яку провадять фахівці, дозволить виявити і усунути прогалини та протиріччя в зазначених актах, поліпшити їх якість. При прийнятті розрізневих нормативних актів вони можуть не помічатись і будуть виявлені при комплексному дослідженні всього масиву документів.

Забезпечити органи місцевого самоврядування кваліфікованими юристами, спеціалістами в галузі муніципального права сьогодні практично неможливо, а створення спеціальних організацій, які на професійному рівні змогли б виконувати роботи з кодифікації, уявляється реальним.

У США також усвідомлюють, що кодифікація місцевих нормативних актів є складною роботою і може бути здійснена лише спеціалістами. В цій країні створені спеціальні компанії, які на професійному рівні провадять дану діяльність. Так, у штаті Вашингтон знаходяться дві видавничі фірми, які здійснюють кодифікацію місцевих нормативних актів для американських та канадських міст.

По-друге, місцевому населенню, яке делегувало право прийняття рішення

представницьким органам, необхідно мати уяву про форми, зміст та функції їх діяльності. Це викликає об'єктивну потребу в розширенні можливостей для ознайомлення, вивчення, виконання та використання населенням актів місцевого самоврядування. Знайомитись з розрізненими актами, вміщеними у різних виданнях і опублікованих у різний час, складно. Саме тому згаданий вище кодекс, який є окремим актом, з яким зручно працювати і котрий простіший для ознайомлення, є необхідною умовою становлення названого самоврядування.

По-третє, у процесі кодифікації можуть бути усунені граматичні, стилістичні та смислові помилки, які виникають через різні об'єктивні й суб'єктивні причини.

Оскільки кодифікація передбачає узагальнення і вивчення усіх нормативних актів муніципалітету та видання на їх базі єдиного акта, який складається з розділів, що охоплюють різні сторони діяльності органів місцевого самоврядування, то це є складною роботою [11].

Процес отримання від місцевих влад всіх актів передбачає необхідність їх розподілу на нормативні та індивідуальні. Оскільки подальша робота здійснюється лише з нормативним матеріалом, вона пов'язана з використанням розробленого класифікатора масиву матеріалу, що належить обробленню і розподіляється за певними ознаками. Аналізовані акти перевіряються за предметом відповідності їх вищестоящим нормативним актам, при цьому необхідно враховувати, що один акт може містити норми, які належать до різних розділів. Тому необхідно поділяти акти на частини і статті. Окрім того, виявляються й усуваються внутрішні протиріччя. Особлива увага приділяється конструкції актів, їх мові, прийомам юридичної техніки. Після проведеної підготовки на базі існуючих нормативних актів за розробленою методикою створюється муніципальний кодекс. Виявлені протиріччя, прогалини і невідповідності доводяться до відома місцевих влад і усуваються відповідно до теоретично обґрунтованої та прак-

тично узгодженої методики. Після їх усунення документ виноситься на розгляд і затвердження муніципалітету.

Американський досвід уявляється цікавим і можливим для використання на місцевому рівні. Однак негайне апробування та впровадження згаданого механізму є проблематичним, а отже, на думку В. Тарасюка, доцільніше розробити модельний кодекс [12]. Такий акт регулюватиме значну сферу муніципальних відносин і як підсумок — вдосконалення законодавства; кодифікований акт стане єдиним, внутрішньо пов'язаним документом, котрий включатиме як перевірені суспільним життям чинні норми, так й інші правила, зумовлені динамікою муніципального життя.

До муніципальних нормативно-правових актів необхідно також віднести і статuti територіальних громад, які приймаються на основі Конституції та в межах Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», з метою врахування особливостей здійснення самоврядування. Вони є так званими комунальними конституціями, оскільки визначають організацію та форми здійснення самоврядування в певних територіальних громадах, передбачають компетенцію та порядок діяльності органів та посадових осіб самоврядування та інше. Повноваження щодо затвердження статуту віднесено до виключної компетенції рад. Однак доцільним, на нашу думку, було б доповнення чинного закону нормою про те, що статут може бути прийнятий безпосередньо населенням на місцевому референдумі. Такі статuti підлягають державній реєстрації, однак, як зазначає В. М. Кампо, єдиною метою такої реєстрації є не прагнення держави до «урізання» змісту самоврядування, а лише її бажання переконатись у тому, що конкретний статут прийнято на основі Конституції та законів України [13].

Сучасний стан нормативної бази не завжди дає змогу населенню ознайомитись з актами місцевих органів і використовувати їх, що, з одного боку, знижує ефективність їх застосування, а з іншого — не дає можливості контролювати роботу органів самоврядування.

Остання обставина суперечить суті самоврядування і підриває принципи демократії. Для розв'язання цих проблем можна використати форму роботи з місцевими актами, які широко використовуються в США. Йдеться про так звану горизонтальну кодифікацію місцевих нормативних актів.

Кодифікація, як писав С. С. Алексєєв, це «найбільш досконалий і природний вид правотворчості, за якого забезпечується єдине, узгоджене і впорядковане нормативне регулювання даного виду відносин і тим самим досягається системний розвиток усього нормативного матеріалу» [14]. Суть такої «горизонтальної кодифікації» полягає в тому, що обробці підлягають не акти, які регулюють конкретні питання, а всі нормативні акти одного територіального рівня. Основна мета — обробити і помістити в один документ усю багатоманітність нормативних актів одного територіального рівня (міста, штату), які мають постійну і всезагальну дію. Він будується за предметним принципом, відкривши розділ з певним заголовком, можна знайти всі норми, що регулюють дане питання, що раніше містилось в окремих місцевих актах. Скориставшись таким досвідом, можна з'ясувати і усунути прогалини та суперечності в місцевих нормативних актах, поліпшити їх якість. Така кодифікація провадиться юристами, професіоналами, тоді як більшість місцевих актів готується не юристами, що призводить до юридичних колізій. Місцевому населенню, яке делегує право прийняття рішення представницьким органам, необхідно мати чітке уявлення про їх діяльність. На думку В. І. Кравченка, активізація локальної нормотворчості відповідає самій природі місцевого самоврядування й сприяє зміцненню його правової, організаційної та фінансової автономності. Нормотворчість дає змогу конкретизувати загальні конституційні й законодавчі положення щодо окремих територіальних громад із урахуванням місцевих традицій і особливостей та ліквідувати численні прогалини в сучасній регламентації місцевого самоврядування [15].

Таким чином, нормотворча функція місцевого самоврядування полягає у прийнятті правових актів, які мають відповідати вимогам своєчасності прийняття рішень, ґрунтуватись на максимально повній та достовірній інформації, повинні враховуватись реальні можливості та фінансово-економічні ресурси.

Ключові слова: місцеве самоврядування, локальна нормотворчість, статут територіальної громади.

У статті висвітлюються окремі проблеми становлення локальної нормотворчості в Україні. Розкривається предмет локальної нормотворчості, до якого відносять питання організації роботи органів та посадових осіб місцевого самоврядування, організації місцевих референдумів, проведення зборів громадян за місцем проживання, порядок колективних та індивідуальних звернень громадян до органів і посадових осіб місцевого самоврядування, порядок проведення громадських (публічних) слухань, організація громадських робіт, а також питання формування та функціонування системи місцевого самоврядування, взаємовідносин її елементів, їх участі у формуванні муніципальної політики та здійсненні функцій місцевого самоврядування. Зазначається, що серед актів локальної нормотворчості особливе місце займають статuti територіальних громад — своєрідні акти їх конституювання.

В статтє освещаются отдельные проблемы становления локального нормотворчества в Украине. Раскрывается предмет локального нормотворчества, к которому относят вопросы организации работы органов и должностных лиц местного самоуправления, организации местных референдумов, проведения собраний граждан по месту жительства, порядок коллективных и индивидуальных обращений граждан в органы и к должностным лицам местного самоуправления, порядок проведения об-

щественных (публичных) слушаний, организации общественных работ, а также вопросы формирования и функционирования системы местного самоуправления, взаимоотношений ее элементов, их участия в формировании муниципальной политики и осуществлении функций местного самоуправления. Отмечается, что среди актов локального нормотворчества особое место занимают уставы территориальных громад — своеобразные акты их конституирования.

The article explores some problems of establishing a local rulemaking in Ukraine. Disclosed the subject of a local rule-making which includes the organization of the organs and officials of local self-organization of local referenda, meetings of citizens in the community, the procedure of collective and individual complaints of citizens to the bodies and officials of local self-government arrangements for the public (public) hearings, public works, as well as the formation and functioning of local government, the relationship of its elements, their participation in the formulation of municipal policies and the implementation of the functions of local government. It is noted that among the acts of local rulemaking special place in the statutes of territorial communities — peculiar acts of their constitution.

Література

1. Конституція України: Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Олександр Лавринович: «Спочатку громадська дискусія, потім — реформа місцевого самоврядування» [Електронний ресурс] / Олександр Лавринович. — Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/0/31878>
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 24. — Ст. 170.
4. Дробуш І. В. Функції органів місцевого самоврядування в Україні: Монографія

- / Дробуши І. В. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. — С. 68.
- 5 Мурашин О. Г. Правозастосовчі акти прямого народовладдя (теоретичний аспект) / О. Г. Мурашин // Право України. — 1999. — № 8. — С. 20.
6. Савченко Д. А., Шугрина Е. С., Горожанин В. А. Поняття и види местного нормотворчества. Устав муниципального образования / Савченко Д. А., Шурина Е. С., Горожанин В. А. — Новосибирск, 1997. — С. 6.
7. Біленчук П. Д., Кравченко В. В., Підмогильний М. В. Місцеве самоврядування в Україні (муніципальне право). Навчальний посібник / Біленчук П. Д., Кравченко В. В., Підмогильний М. В. — К.: Аміка, 2000. — С. 51.
8. Charles S. Rhyne, Brice W. Rhyne, Edward D. Means Jr. Codification of Municipal Ordinances. Washington, DC. Report 3 147. — 1961.
9. Local Ordinances. The drafting, compilation, codification and revision of ordinances. Seattle. Report 15. — 1987. June. — P. 42.
10. Charles S. Rhyne, Brice W. Rhyne, Edward D. Means Jr. Codification of Municipal Ordinances. — P. 8.
11. Шугрина Е. С. Муниципальное право. — / Шугрина Е. С. — М., 1999. — С. 213.
12. Тарасюк В. Кодифікація законодавства про місцеве самоврядування: теоретичні питання / В. Тарасюк // Право України. — 2000. — № 11. — С. 74.
13. Кампо В. М. Сучасні концепції місцевого самоврядування / В. М. Кампо // На шляху до правової держави. — Львів, 1992. — С. 47.
14. Алексеев С. С. Общая теория права / Алексеев С. С. — М., 1981. — Т. 1. — С. 320.
15. Кравченко В. І. Деякі питання розвитку місцевого самоврядування в Україні в контексті адміністративної реформи / В. І. Кравченко // Зб. наук. праць Академії державного управління. — К., 1999. — С. 278.

УДК 349.6:504.6:352

В. Юрескул,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ГРОМАДСЬКІ СЛУХАННЯ У МІСТІ ОДЕСІ ЯК СПОСІБ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ У ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ З ПИТАНЬ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОВКІЛЛЯ

Реформування суспільного життя в Україні тісно пов'язане із законодавчим втіленням демократичних правових інститутів, відомих сучасному міжнародному співтовариству. Принцип 10 Декларації Ріо-де-Жанейро з навколишнього середовища і розвитку від 14 червня 1992 року [1] проголошує, що екологічні питання вирішуються найбільш ефективним способом за участю всіх зацікавлених громадян. Згідно із ст. 1 Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя

з питань, що стосуються довкілля від 25 червня 1998 року [2], з метою сприяння захисту права кожної людини нинішнього і майбутніх поколінь жити в навколишньому середовищі, сприятливому для її здоров'я та добробуту, громадськості гарантується право на участь в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля.

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 року [3] серед основних принципів охорони довкілля проголошує принцип гласності і демокра-